

การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จังหวัดหนองบัวลำภู

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลย์กับการเจริญเติบโตทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม ประกอบกับการกระจายรายได้และกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรม ทำให้สังคมไทยในระดับหมู่บ้านมีฐานะยากจน ล้มละลายทางเศรษฐกิจ มีปัญหาหนี้สิน สูญเสียที่ดิน ทรัพยากรและธรรมชาติเสื่อมโทรมลง เกิดการอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่มากขึ้นและมีการบุกรุกทำลายป่าเพื่อทำมาหากินมากขึ้น ปัญหาครอบครัวและชุมชนล่มสลาย ครอบครัวขาดความอบอุ่น พ่อ แม่ ลูกต้องแยกกันอยู่ ในชุมชนเหลือแต่เด็ก คนเจ็บป่วย คนชรา กำลังผลิตของชุมชนโดยเฉพาะในชนบทลดลง ขาดกำลังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น มีปัญหาการใช้แรงงานเด็กและสตรีมากขึ้น ปัญหาชุมชนแออัดในเมืองและปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาเด็กเร่ร่อนจรจัดเพิ่มมากขึ้น ปัญหาการเข้าถึงบริการทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา และที่อยู่อาศัย เด็กวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์อย่างฉาบฉวย และไม่พร้อม ทำให้เกิดปัญหาการทำแท้ง และทอดทิ้งบุตร ปัญหาวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกทอดทิ้ง และศีลธรรมเสื่อมลง วิถีชีวิตของชุมชนมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น เติบโตวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้นโดยไม่พิจารณาความเหมาะสม ถูกวัฒนธรรมตัวเอง ขาดความผูกพันกับท้องถิ่น ห่างเหินจากศาสนา ขาดคุณธรรม มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ขาดความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม ขาดความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันและกัน และปัญหายาเสพติด โสเภณี และโรคเอดส์ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้สังคมไทยมีผู้ประสบปัญหาทางสังคม หรือผู้ด้อยโอกาสเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ กรมประชาสงเคราะห์ซึ่งมีหน้าที่หลักในการให้การสงเคราะห์ คุ้มครอง ฟื้นฟู และพัฒนา ประชาชนผู้ประสบปัญหาทางสังคม ไม่สามารถดูแลและบริการได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการลงลึกในระดับหมู่บ้าน เนื่องจากมีข้อจำกัดของหน่วยงานหลายประการ เช่น ข้อจำกัดในด้านโครงสร้าง องค์กรกำลัง โครงสร้างบริหารงานในส่วนภูมิภาคมีเฉพาะในระดับจังหวัด ไม่มีเจ้าหน้าที่ในระดับอำเภอ และตำบล องค์กรกำลังของเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ในระดับจังหวัดมีน้อยไม่เพียงพอจะรับผิดชอบดูแลประชาชนได้ทั่วถึง ข้อจำกัดด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณด้านสวัสดิการสังคมที่จะให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนยังไม่เพียงพอครอบคลุม และสอดคล้องกับปริมาณความต้องการของผู้ด้อยโอกาสในสังคมและผู้ยากไร้ ซึ่งเพิ่มขึ้นรวดเร็วในปัจจุบัน

กรมประชาสงเคราะห์จึงได้จัดตั้ง “ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน” ขึ้น เพื่อเป็นองค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้าน จัดอยู่ในรูปของคณะกรรมการ มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางดำเนินการช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส และประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้านได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์ บนพื้นฐานของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยให้ดำเนินการจัดตั้งในทุกหมู่บ้าน ในทุกจังหวัด

การดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ผ่านมา ถ้าพิจารณาในแง่ปริมาณ นับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ปัจจุบันสามารถจัดตั้งได้ 68,801 ศูนย์ และยังสามารถจัดสรรเงินอุดหนุนกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน แห่งละ 12,500 บาท ได้จำนวน 67,060 ศูนย์ และในปี 2542 ได้ให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนกองทุนศูนย์เพิ่มอีก จำนวน 783 ศูนย์ แต่ถ้าพิจารณาในแง่ของคุณภาพยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ การที่กรมประชาสงเคราะห์ขาดบุคลากรในพื้นที่ระดับอำเภอที่จะติดตามผล การเตรียมความพร้อมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ คณะกรรมการศูนย์ฯ และประชาชนในหมู่บ้านขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ ขาดการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม นอกจากนี้ยังประสบปัญหางบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จะสนับสนุนศูนย์ และในปีงบประมาณ 2542 เป็นต้นไป กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้กระจายภารกิจงานเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ภารกิจงานสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานประกันสังคม กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และภารกิจงานกรมประชาสงเคราะห์ ไปยังศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นหลัก แล้วให้กรมการองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นกรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านด้วย เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ในอนาคตเมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลมีศักยภาพมากขึ้น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ก็จะถ่ายโอนงานให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปเข้าระบบการบริหารงานขององค์การ จึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่าด้วยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ.2541 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2541 และ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมยังกำหนดให้ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด มอบหมายการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด กำกับดูแลต่อไป

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ควรได้รับการปรับปรุง และพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและประชาชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและให้บริหารการด้านสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 1 เขตเทศบาล 29 ชุมชน และ 6 อำเภอ 58 ตำบล 623 หมู่บ้าน ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไปแล้ว 635 ศูนย์ จาก 623 หมู่บ้าน และเทศบาล 12 ชุมชน และได้รับเงินอุดหนุนกองทุนศูนย์ละ 12,500 บาท จำนวน 629 ศูนย์ ที่เหลือ 6 ศูนย์ คือศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ อยู่ระหว่างรอรับการอนุมัติเงินอุดหนุนกองทุน

ในปี 2541 สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ได้ดำเนินการประเมินเพื่อจัดระดับศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พบว่ามีศูนย์ฯ ระดับดี 201 ศูนย์ ระดับปานกลาง 348 ศูนย์ ระดับควรปรับปรุง 86 ศูนย์ ดังนั้นเพื่อยกระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับควรปรับปรุง ให้เป็น ศูนย์ระดับปานกลาง และ ระดับดี ตามลำดับ สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดจึงทำการ ศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จังหวัดหนองบัวลำภู ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1.2.1 เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง จังหวัดหนองบัวลำภู
- 1.2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดหนองบัวลำภู
- 1.2.3 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จังหวัดหนองบัวลำภู

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาสถานการณ์ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับควรปรับปรุง จากระเบียนรายงานการประเมินเพื่อจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากทุกอำเภอๆ ละ 2 ศูนย์ รวม 12 ศูนย์ มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

- 1.3.1 ศึกษาสถานการณ์ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับควรปรับปรุง ตามรายการประเมิน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านระบบข้อมูล ด้านระบบการเงิน ด้านการช่วยเหลือประชาชน ด้านอาคารสถานที่
- 1.3.2 ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ทั้ง 5 ด้าน

1.3.3 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ศูนย์ฯ ทั้ง 5 ด้าน

1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา

1.4.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับควรปรับปรุงจากระเบียนรายงานการประเมินเพื่อจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยการสุ่มแบบธรรมดา (Simple random sampling) จับฉลากคัดเลือกอำเภอละ 2 ศูนย์

1.4.2 สัมภาษณ์รายบุคคลหรือรายกลุ่ม (Individual or Grup Interviel) ความคิดเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ ต่อการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยไม่กำหนดตำแหน่ง และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ

1.4.3 ลักษณะสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองตามความพอใจ

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.1 วิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน ระดับควรปรับปรุง โดยใช้สถิติ ร้อยละค่าเฉลี่ย (Percentile)

1.5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์ของคณะกรรมการ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยวิธีอุปมาถม (Induction) ตามหลักตรรกวิทยา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้รับทราบปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับควรปรับปรุง

1.6.2 ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง ได้รับการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา ให้ดีขึ้น

1.6.3 ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1.6.4 ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 นโยบายการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

กรมประชาสงเคราะห์ เริ่มดำเนินการส่งเสริมจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมาตั้งแต่ปี 2527 ที่จังหวัดปราจีนบุรี ใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน” ต่อมาได้ขยายการส่งเสริมจัดตั้งออกไปทั่วประเทศ

ต่อมาคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2530 เห็นชอบให้กรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินการโครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531 เป็นต้นมา โดยบรรจุโครงการไว้ในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530-2534) และแผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทย ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2531-2534) ภายใต้แผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม แผนงานสวัสดิการสังคม แผนงานย่อยการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม โดยกรมประชาสงเคราะห์ ได้กำหนดแนวนโยบายการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไว้ ดังนี้

2.1.1 เพื่อให้งานด้านสงเคราะห์ราษฎรที่เดือดร้อนได้ช่วยเหลือประชาชน ในระดับหมู่บ้านอย่างแท้จริง

2.1.2 เพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เดือดร้อนอย่างถูกต้อง เสนอต่อประชาสงเคราะห์อำเภอ และประชาสงเคราะห์จังหวัด

2.1.3 เพื่อส่งเสริมให้เอกชนและองค์กรสังคมสงเคราะห์อื่นๆ ได้สนับสนุนและช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหา ต้องการความช่วยเหลือในหมู่บ้าน และเพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ

2.2 ความหมายของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นองค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้าน จัดตั้งขึ้นในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส และ ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้านได้รับการดูแล ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์ บนพื้นฐานของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยให้ดำเนินการในทุกหมู่บ้านในทุกจังหวัด เพื่อให้สมกับเจตนารมณ์ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ว่าเป็นองค์กรของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

2.3 วัตถุประสงค์การจัดตั้งและดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีดังนี้

2.3.1 เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรเกิดความรู้และแนวคิด ในการจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยให้ราษฎรร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของตนในพื้นที่ อันเป็นหลักประกันที่ราษฎรจะได้รับการช่วยเหลือโดยรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

2.3.2 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยราชการ หรือองค์กรภาคเอกชนที่จะลงไปดำเนินกิจกรรมด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมและด้านอื่น ๆ ในหมู่บ้าน

2.3.3 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขปัญหาและการกระจายบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมไปสู่ราษฎรในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง

2.3.4 เพื่อให้เป็นแหล่งสถิติข้อมูลพื้นฐาน และข่าวสารด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมในหมู่บ้าน

2.4 หน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.4.1 สำรวจและจัดทำข้อมูล เพื่อให้เป็นแหล่งสถิติข้อมูลพื้นฐานด้านแรงงานและ สวัสดิการสังคม

2.4.2 ประสานงานและร่วมดำเนินการกับหน่วยราชการ องค์กรภาคเอกชน ในการแก้ไขปัญหาและจัดบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

2.4.3 เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

2.4.4 ระดมความร่วมมือของประชาชน และผู้แทนประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.4.5 รายงานเหตุสาธารณภัย และปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในหมู่บ้าน

2.4.6 ดำเนินการด้านการสงเคราะห์และฟื้นฟู การพัฒนา คุ้มครองและป้องกัน การยกระดับคุณภาพชีวิต และรวบรวมสถิติข้อมูลของราษฎรในหมู่บ้าน

2.4.7 จัดให้บริการอื่น ๆ ที่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเห็นสมควรและเหมาะสม

2.5 แนวทางการดำเนินการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้ปฏิบัติดังนี้

2.5.1 ด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู

2.5.1.1 ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ผู้ประสบ
สาธารณภัย ผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน และผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนต่าง ๆ ด้วยเครื่อง
อุปโภค บริโภค เงิน และให้คำปรึกษาแนะนำ หรือด้านอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2.5.1.2 พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับเบี้ยยังชีพ

2.5.1.3 สนับสนุนให้มีศูนย์บริการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ และศูนย์บริการอื่นทางด้าน
แรงงานและสวัสดิการสังคม

2.5.2 ด้านการพัฒนา คุ้มครองและป้องกัน

2.5.2.1 สนับสนุนให้มีการแต่งตั้งอาสาสมัคร ตามที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวง
แรงงานและสวัสดิการสังคมจัดตั้งขึ้น

2.5.2.2 สอดส่อง ดูแล เฝ้าระวัง ปัญหาความประพฤติกของเด็ก และเยาวชนในหมู่
บ้าน การเดินทางไปทำงานในต่างถิ่นของสตรี และเยาวชนสตรี รวมทั้งเคลื่อนย้ายแรงงานของประชาชนใน
หมู่บ้าน

2.5.2.3 เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและแนวปฏิบัติด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

2.5.2.4 ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และส่วน
ราชการที่เกี่ยวข้องอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อป้องกันการหลอกลวงไปทำงาน การล่อลวงหญิง
และการใช้แรงงานหญิงและเด็ก

2.5.2.5 ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จัดอบรม
อาสาสมัครตามที่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจัดตั้งขึ้น เพื่อเสริมการปฏิบัติงาน
ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย
ร่วมกับทางราชการ ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ตลอดจนอบรม
สร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.5.2.6 รับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อประสาน
งานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5.3 ด้านการยกระดับคุณภาพ

2.5.3.1 ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ส่วนราช
การที่เกี่ยวข้องและองค์กรภาคเอกชน จัดฝึกอาชีพ จัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และยกระดับมาตรฐานฝีมือ
แรงงาน และจัดหางานให้แก่ประชาชนวัยทำงานในหมู่บ้าน

2.5.3.2 พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ยากไร้ในหมู่บ้านเข้าร่วม โครงการพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตครอบครัวในชนบท

2.5.3.3 ร่วมกับหน่วยราชการ หรือองค์กรภาคเอกชน ฝึกอาชีพ จัดอบรมฝีมือแรงงาน และจัดหางานแก่คนพิการ

2.5.4 ด้านสถิติข้อมูล

2.5.4.1 สํารวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน เช่น เด็ก คนชรา คนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมอื่น ๆ

2.5.4.2 สํารวจข้อมูลสวัสดิการสังคมครัวเรือน เพื่อทราบปัญหาและวางแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน

2.5.4.3 สํารวจข้อมูลด้านแรงงานเกี่ยวกับ จำนวนสถานประกอบการ ประเภทกิจการ กำลังแรงงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

2.6 ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมทำการประชุมและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความรู้เบื้องต้นด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม และหลักการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน แก่ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.6.1 ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านทุกฝ่าย เพื่อรับทราบนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ บทบาท และภารกิจของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.6.2 ประชุมชี้แจงราษฎรให้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้ง

2.6.3 คัดเลือกสถานที่ทำการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.6.4 คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการประกอบด้วย

- ประธานกรรมการศูนย์ฯ
- รองประธานกรรมการศูนย์ฯ
- กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการเด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว)
- กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการคนพิการ ไร้ที่พึ่ง ผู้สูงอายุ)
- กรรมการ (ฝ่ายสวัสดิการผู้ประสบภัย)

- กรรมการ (ฝ่ายจัดหางานและฝึกอบรมแรงงาน)
- เภรัญญิก
- เลขานุการ

จำนวนคณะกรรมการ จำนวน 5 – 15 คน และจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกก็ได้ตามความเหมาะสม

2.6.5 เมื่อได้คัดเลือกสถานที่ทำการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว ให้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อออกประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และออกประกาศตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐาน และจัดทำป้ายชื่อศูนย์

2.6.6 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดมความร่วมมือของประชาชน และผู้แทนประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อให้การช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในกรณีต่าง ๆ

2.6.7 ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม จะเป็นผู้ออกประกาศจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในกรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เป็นผู้ออกประกาศตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในเขตจังหวัดนั้น ๆ

2.7 บทบาทหน้าที่กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.7.1 ประธานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีหน้าที่

- ประชุมชาวบ้านชี้แจงให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- พิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ โดยความเห็นชอบจากที่ประชุมชาวบ้าน
- เสนอรายชื่อคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ เพื่อดำเนินการแต่งตั้งให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ
- ประชุมกรรมการศูนย์ฯ เพื่อร่างระเบียบขั้นตอนและขอบเขตการดำเนินงาน ของศูนย์
- ประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ ทุกเดือน ๆ ละ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย เพื่อกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และกิจกรรมในระยะสั้น และระยะยาว ที่ศูนย์จะดำเนินงาน
- มอบหมายภารกิจให้กรรมการศูนย์ฯแต่ละคนปฏิบัติ รวมทั้งติดตามผลการปฏิบัติ

งานของกรรมการอย่างสม่ำเสมอ

- ประสานงานสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้าน โดยมติดูแลเห็นชอบของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.7.2 รองประธานกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีหน้าที่ปฏิบัติงานแทนประธานกรรมการศูนย์ กรณีประธานกรรมการศูนย์ไม่อยู่ หรืออยู่แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

2.7.3 กรรมการต่างๆ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

2.7.3.1 กรรมการฝ่ายสวัสดิการเด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว

2.7.3.2 กรรมการฝ่ายสวัสดิการคนพิการ บุคคลไร้ที่พึ่ง ผู้สูงอายุ

2.7.3.3 กรรมการฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัย

2.7.3.4 กรรมการฝ่ายจัดหางานและอบรมอาชีพแรงงาน

หน้าที่ของกรรมการฝ่ายต่างๆ มีดังนี้

- (1) จัดเก็บข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคมของหมู่บ้าน ตามแบบฟอร์มที่ราชการกำหนด (ศสบ.1 และ ศสบ.2) โดยแยกประเภทเป็นกลุ่ม เด็ก เยาวชน สตรี คนชรา คนพิการ คนยากไร้ ตลอดจนข้อมูลด้านแรงงาน
- (2) สํารวจกลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคมปัญหาแรงงานและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- (3) จัดทำผังแสดงข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคม ข้อมูลด้านแรงงาน ตลอดจนสถิติข้อมูลอื่นๆ ของหมู่บ้าน ติดตั้งไว้ที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- (4) บันทึกผลการดำเนินงานให้การช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนของศูนย์ฯ ไว้อย่างสม่ำเสมอ
- (5) สรุปผลงานการช่วยเหลือผู้ขอรับการสงเคราะห์ของศูนย์ฯ ติดตั้งไว้ที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- (6) รายงานข้อมูลตามแบบ ศสบ 1 และ 2 ให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดทราบ และทุกครั้งที่มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน
- (7) จัดทำระเบียบขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ

(8) รับคำร้องทุกข์ของราษฎรผู้ประสบปัญหาเดือดร้อน

(9) ตรวจสอบรายละเอียดผู้ขอรับการสงเคราะห์ ก่อนนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ

(10) นำเรื่องผู้รับการสงเคราะห์ และตัวผู้รับการสงเคราะห์ เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ

(11) ดำเนินการให้การช่วยเหลือผู้ขอรับการสงเคราะห์ตามมติคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์

(12) ติดตามผลการให้การช่วยเหลือทุกเดือน และนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อพิจารณา

(13) รายงานผลการช่วยเหลือผู้รับการสงเคราะห์ ให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดทราบอย่างสม่ำเสมอ

(14) ประสานงานหน่วยราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ตลอดจนองค์กรภาคเอกชน และผู้มีจิตกุศล เพื่อให้การสงเคราะห์กลุ่มผู้ที่มีปัญหาทางสังคม อาทิ เช่น เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กยากจน เด็กกำพร้า สตรีหม้าย สตรีที่มีประสบปัญหาความทุกข์ยาก ครอบครัวผู้ยากไร้ คนชราไร้อุปการะ คนพิการ ผู้ประสบสาธารณภัย ตลอดจนผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน ดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม

2.7.4 เพรียญฎิก มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.7.4.1 จัดทำบัญชีรับ – จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้ถูกต้องชัดเจน และเป็นปัจจุบัน

2.7.4.2 เปิดบัญชีเงินฝากกองทุนศูนย์สงเคราะห์ฯ ไว้กับธนาคารโดย ใช้ชื่อ เจ้าของบัญชีไม่น้อยกว่า 3 คน โดยพิจารณาจากคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.7.4.3 ควบคุมการเบิกจ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ซึ่งต้องได้รับการเห็นชอบโดยมติคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และมีลายมือชื่อเจ้าของบัญชีร่วมเซ็นเบิก ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 คน

2.7.4.4 เก็บรักษาเงินสดสำรองจ่ายช่วยเหลือผู้ขอรับการสงเคราะห์ไว้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท

2.7.4.5 การพิจารณาให้การช่วยเหลือผู้ขอรับสงเคราะห์โดยเงินกองทุนศูนย์ฯ ต้องได้รับการเห็นชอบโดยมติคณะกรรมการศูนย์

2.7.4.6 การสงเคราะห์โดยการกู้ยืมเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่ควรคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้เป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ผู้ยากไร้

2.7.4.7 แสวงหาทางระดมทรัพยากร เพื่อเพิ่มพูนกองทุนศูนย์สงเคราะห์ โดยประสานองค์กรภาคเอกชน ผู้มีจิตกุศล ตลอดจนกลุ่ม หรือชมรมอาสาสมัครต่าง ๆ

2.7.4.8 รายงานการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ให้สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดทราบทุกระยะ 3 เดือน เพื่อทราบเป็นการตรวจสอบ ยืนยันการใช้จ่ายเงินให้ถูกต้อง

2.7.4.9 จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อระดมเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน

2.7.5 เลขานุการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.7.5.1 ประสานงานในคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.7.5.2 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้าน ให้เกิดความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.7.5.3 จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแสวงหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2.7.5.4 จัดให้มีการประชุมชาวบ้านโดยสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และชาวบ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.7.5.5 ประสานงานหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้ององค์กรเอกชน ฯลฯ ตามที่ประธานกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมอบหมาย

2.7.5.6 จัดบันทึกการประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.8 บทบาทของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้ช่วยสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้านตามแนวทางของยุทธศาสตร์เชิงรุก ดังนี้

2.8.1 การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้สร้างโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของตนเอง และชุมชน โดยการปฏิบัติจริง ร่วมกับหน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชนต่าง ๆ และเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่ถูกสั่งให้มีส่วนร่วม ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เกิดขึ้นจากปัญหาความต้องการของชาวบ้าน มิใช่เกิดจากปัญหาความต้องการของรัฐ ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจและสามารถเข้าร่วม

ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การก่อตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การคัดเลือกที่ทำการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดแผนงาน การให้บริการช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน การรณรงค์หาทุน เข้ากองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ฯลฯ คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และผู้นำในหมู่บ้าน มีบทบาทสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก และปัจจุบันผู้นำในหมู่บ้านมีทัศนคติในการยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากขึ้น

2.8.2 ความเป็นองค์กรประชาชน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นองค์กรของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง แม้จะเกิดขึ้นด้วยการริเริ่มจากหน่วยงานของรัฐ เพราะอำนาจการตัดสินใจในการก่อตั้งอยู่ที่ประชาชนในหมู่บ้าน ประชาชนมีความต้องการและตัดสินใจจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพราะสอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน ที่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้านในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ชัดเจน และตรงกับความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะการเป็นศูนย์กลางดำเนินการช่วยเหลือประชาชน ผู้ด้อยโอกาส และประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน และการกระจายบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของรัฐ ให้เป็นไปอย่างรวดเร็วทั่วถึงและเป็นธรรม เจ้าหน้าที่และประชาชน ได้พยายามปรับบทบาทให้เหมาะสม โดยอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกันและสามารถทำได้ โดยอาศัยการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งได้พบความสำเร็จเป็นอย่างดีในศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่มีความตั้งใจจริงจัง การเกี่ยวพันของหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในด้านการบริการวิชาการ การประสานงาน การสนับสนุนงบประมาณในส่วนที่รัฐต้องรับผิดชอบ การปรับรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น และการรู้จักแสวงหาทรัพยากรจากองค์กรเอกชน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน

2.8.3 การสร้างการพึ่งตนเองของชุมชน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านก่อให้เกิดในการพึ่งตนเองของชุมชน โดยทำให้ประชาชนและชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของตนเอง จนกลไกการพัฒนาได้เคลื่อนย้ายจากรัฐสู่ประชาชน และชุมชนมีองค์กรของประชาชน ที่เป็นศูนย์กลางบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ทำหน้าที่แทนหน่วยงานของรัฐ และชุมชนเริ่มมีการริ่ฟื้นวัฒนธรรมประเพณี และศีลธรรมอันดีงามขึ้นมาใหม่ ในลักษณะที่ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนพึ่งตนเองได้

การพึ่งตนเองของชุมชนที่เกิดจากการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คือด้านระบบการผลิต ช่วยให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ภายในหมู่บ้านของตนเอง มีการพัฒนาอาชีพ มีการพัฒนาฝีมือแรงงาน มีรายได้พอมือพอกิน ด้านระบบการอยู่ร่วมสัมพันธ์กันในชุมชนช่วยให้ชุมชน

มีสถาบันครอบครัวที่อบอุ่น ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือแบ่งปัน ให้แก่ผู้ด้อยโอกาส และทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้านด้านระบบคุณค่า ศาสนา และความเชื่อ สมาชิกในชุมชนมีการพัฒนาจิตใจที่ดีขึ้น มีความสามัคคีและเห็นคุณค่าของสถาบันหลักต่างๆ ของชุมชน เช่น ผู้อาวุโส สถาบันทางศาสนา ฯลฯ

2.9 บริการในการช่วยเหลือประชาชน

2.9.1 การสงเคราะห์เด็กในครอบครัวยากจน

คุณสมบัติ

- อายุไม่เกิน 18 ปี
- เป็นเด็กกำพร้า อนาคต
- เป็นเด็กพิการและทุพพลภาพ
- เป็นเด็กซึ่งบิดามารดา ผู้ปกครอง ประสบภาวะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ถูก

จำคุกกักขัง พิจารณาทุพพลภาพ ป่วยทางร่างกายหรือจิตใจ ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวตามควรแก่อัตภาพได้

- เป็นเด็กที่เกิดนอกสมรส
- เป็นเด็กในครอบครัวยากจน ขาดแคลน ที่ประสบปัญหาเดือดร้อน

การช่วยเหลือ

- ค่าเลี้ยงดู ค่าพาหนะ หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สำหรับเด็ก ตามความจำเป็นและ

เหมาะสม

- ทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน
- ช่วยเหลือครอบครัวเด็กเป็นทุนประกอบอาชีพ ค่ารักษาพยาบาล
- ค่ากายอุปกรณ์แก่เด็กพิการและทุพพลภาพ (รับการช่วยเหลือจากสำนักงาน

สาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลในพื้นที่)

- เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น มุ้ง ผ้าห่มนอน แป้งนมสำหรับเลี้ยงดูเด็ก
- เงินช่วยเหลือเด็กในครอบครัวยากจน

2.9.2 การสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและผู้ไร้ที่พึ่ง

คุณสมบัติ

“ผู้ไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า บุคคลผู้ปราศจากทรัพย์สินของหรือรายได้สำหรับยังชีพ

และไม่มีผู้ให้พึ่งอาศัย “ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย” เพราะสาเหตุ หัวหน้าครอบครัว

- ดาย
- ทอดทิ้ง สามีภรรยา หรือต้องโทษจำคุก
- เจ็บป่วยร้ายแรง หรือพิการจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้
- ไม่สามารถดูแลครอบครัวได้ด้วยเหตุสุดวิสัยอื่น ๆ

การช่วยเหลือ

- ค่าเครื่องอุปโภคบริโภค หรือค่าใช้จ่ายในการครองชีพ
- ค่ารักษาพยาบาล ค่าอาหารในโรงพยาบาลของรัฐ รวมถึงค่าพาหนะในการ

เดินทาง

- ค่าซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเท่าที่จำเป็น
- เงินทุนประกอบอาชีพ
- เงินสงเคราะห์ครอบครัว

2.9.3 การสงเคราะห์คนพิการ

2.9.3.1 การสงเคราะห์เกี่ยวกับอวัยวะเทียม หรือเครื่องช่วยคนพิการ ให้ประสานงาน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หรือโรงพยาบาลจังหวัด

2.9.3.2 การกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพคนพิการ

คุณสมบัติของคนพิการที่จะขอกู้ยืมเงิน

- เป็นคนพิการที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

พ.ศ.2534

- อายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี
- ได้รับการฝึกอาชีพแล้ว หรือมีความสามารถประกอบอาชีพได้
- มีความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพและประพฤติตนเรียบร้อย
- สามารถชำระหนี้ได้จากการประกอบอาชีพ
- ไม่มีหนี้ค้างชำระจากเงินทุนนี้ หรือเงินอื่นๆ ที่สืบทราบได้ว่าจะเป็นผลกระทบ

ต่อการชำระหนี้สินให้กับกองทุนฯ วันแต่คณะอนุกรรมการเห็นเป็นอย่างอื่น

การช่วยเหลือที่จะได้รับ

- ค่าจัดการศพผู้เสียชีวิต ในกรณีที่ผู้ประสบสาธารณภัยที่เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวจะได้รับการช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวเพิ่มขึ้นอีก

- ค่ารักษาพยาบาลตามความจำเป็น
- เงินทุนประกอบอาชีพ หรือเครื่องมือประกอบอาชีพ
- ทุนการศึกษาแก่นบุตร โดยขอความช่วยเหลือจากผู้ประสบสาธารณภัยจนพิการ

- วัสดุทบทบสร้าง หรือซ่อมแซมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของราษฎรที่เสียหาย
- วัสดุซ่อมแซมขี้ง้าว

2.9.5 การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

คุณสมบัติผู้สูงอายุที่ขอรับการสงเคราะห์

- มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
- ฐานะครอบครัวยากจน หรือถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะดูแล หรือไม่สามารถ

ประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

- อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การช่วยเหลือที่จะได้รับ

เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุคนละ 200 บาท/เดือน จนถึงแก่กรรม หรือถ้าพิสูจน์ได้ว่าผู้สูงอายุมีผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือครอบครัวมีฐานะพอเลี้ยงตนเองได้ ให้ระงับการช่วยเหลือ

2.9.6 การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์

คุณสมบัติผู้ป่วยเอดส์ที่ขอรับการสงเคราะห์

ผู้ป่วยเอดส์ หมายความว่า ผู้ป่วยเอดส์ที่มีสภาพความเป็นอยู่ยากจน หรือถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะดูแล หรือไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ซึ่งแพทย์ได้ทำการวินิจฉัยแล้ว และมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การช่วยเหลือที่จะได้รับ

เงินเบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์คนละ 500 บาทต่อเดือน จนถึงแก่กรรม

2.10 แนวทางการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.10.1 เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้แก่

2.10.1.1 เงินที่ชาวบ้านหรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ บริจาคเข้ากองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.10.1.2 เงินที่ทางราชการให้การสนับสนุนกองทุน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 12,500 บาท

2.10.1.3 เงินที่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และชาวบ้าน ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อหาเงินเข้ากองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.10.1.4 ดอกเบี้ยเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่เปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคาร หรือ ดอกเบี้ยอันเกิดจากราษฎรกู้ยืมเงินจากกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.10.2 การเก็บรักษาเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.10.2.1 ให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เปิดบัญชีเงินฝาก กองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไว้กับธนาคาร โดยมีผู้มีอำนาจไม่น้อยกว่า 3 คน ได้แก่ ประธานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 1 คน เภรัญญิก 1 คน คณะกรรมการศูนย์ที่พิจารณาเห็นสมควรอีก 1 คน

2.10.2.2 ให้เหรัญญิกของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เก็บรักษาเงินสดไว้เพื่อช่วยเหลือราษฎรกรณีฉุกเฉินได้ไม่เกิน 3,000 บาท

2.10.2.3 ให้เหรัญญิก จัดทำบัญชี เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อแสดงรายละเอียด การรับ-จ่าย เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่เป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้

2.10.3. การใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.10.3.1 การช่วยเหลือโดยให้เปล่า

เมื่อคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พิจารณาเห็นว่า ราษฎรรายใดประสบปัญหาเดือดร้อน ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ผู้ประสบสาธารณภัย หรือคนที่มีปัญหาด้านแรงงาน คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน สามารถพิจารณาให้การช่วยเหลือแบบให้เปล่าได้ โดยจ่ายจากเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.10.3.2 การให้กู้ยืมเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ

ราษฎรที่ยากจนสามารถขอกู้เงินจากกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพได้ กำหนดระยะเวลาส่งใช้คืนให้แน่นอน โดยไม่คิดดอกเบี้ยหรือคิดดอกเบี้ยตามแต่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจะพิจารณาเห็นสมควร

2.10.3.3 การสำรองจ่าย

จ่ายในกรณี ที่ ส่งเรื่องขอรับการสงเคราะห์ตามแบบสอปรประวัติเบื้องต้น ผู้ขอรับการช่วยเหลือไปให้จังหวัดพิจารณา เมื่อได้รับการพิจารณาอนุมัติจากจังหวัดแล้ว จึงทงตรงจ่ายได้ มิฉะนั้นอาจไม่ได้รับเงินชดใช้คืนกองทุนศูนย์

2.10.4 การพิจารณาจ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ทุกครั้ง ให้นำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์ และถือมติเสียงข้างมากของที่ประชุม

2.10.5 การเบิกจ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ จากธนาคาร

ต้องให้ผู้มีอำนาจเบิกเงินตามข้อ 2.10.2.1 ลงลายมือชื่อในใบเบิกเงินไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 และเมื่อได้นำเงินมอบให้ผู้ขอรับการสงเคราะห์แล้ว ให้ผู้รับเงินสงเคราะห์ลงลายมือในแบบฟอร์มรับเงิน ประเภทนั้นๆ แล้วให้รีบนำหลักฐานการจ่ายเงิน (ใบสำคัญรับเงิน) ส่งสำนักงานประชาสงเคราะห์ จังหวัดภายใน 7 วัน

2.10.6 แนวทางการระดมกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

เนื่องจากเงินกองทุนสำหรับผู้ด้อยโอกาสมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการช่วยเหลือ และพึ่งพาตนเองในหมู่บ้าน ดังนั้นเพื่อให้เงินกองทุนยังมีอยู่และพอเพียงจึงกำหนดแนวทางไว้ดังนี้

2.10.6.1 ขอรับบริจาคจากชาวบ้าน ผู้มีจิตกุศล ด้วยความสมัครใจ

2.10.6.2 จัดเลี้ยงอาหาร เลี้ยงน้ำชา ในหมู่บ้าน (เก็บเงิน)

2.10.6.3 จัดงานสังสรรค์ในหมู่บ้าน (ร่ำวง ขายพวงมาลัย อาจเชิญข้าราชการในท้องถิ่น ส.ส. ส.จ. ร่วมเป็นเกียรติในงาน ซึ่งอาจได้รับเงินบริจาคสมทบ)

2.10.6.4 ฉายหนัง ขายขนม อาหารในงาน รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายส่งเข้ากองทุนศูนย์

2.10.6.5 ให้ชาวบ้านถือหุ้น หากทุนจัดตั้งร้านค้าสวัสดิการจำหน่ายสินค้าราคาถูก ดำเนินการโดยศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีปีผลสิ้นปี รายได้หลังหักค่าใช้จ่าย ส่วนหนึ่งหักเข้ากองทุนศูนย์

2.11 มาตรการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง

แนวทางการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้เข้มแข็งกำหนดองค์ประกอบไว้ 9 ประการ ดังนี้

2.11.1 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

- เผยแพร่ความรู้และสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านให้รับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง

- ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมและรับรู้ ในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎร

ประจำหมู่บ้าน

2.11.2 ด้านระบบข้อมูล

- ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม และจัดทำทะเบียนข้อมูลผู้ด้อยโอกาสให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

- ทะเบียนการสงเคราะห์ผู้ประสบความเดือดร้อน

- ทะเบียนคนหางาน/คนว่างงาน
- แบบสอบถามประวัติเบื้องต้นผู้ขอรับการช่วยเหลือ

2.11.3 ด้านระบบการเงิน

- สมุดบัญชีเงินฝากกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- บัญชีรับจ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ควรมีการระดมการหาเงินเข้ากองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2.11.4 ด้านการช่วยเหลือประชาชน

- ให้การช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน
- ประสานหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความ

เดือดร้อน

- รายงานผลการดำเนินงาน ให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด

ทราบอย่างสม่ำเสมอ

2.11.5 ด้านอาคารสถานที่

- มีที่ทำการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ป้ายศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ป้ายรายชื่อคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ป้ายชื่อข้อมูลคนหางาน/คนว่างงาน
- ป้ายข้อมูลผู้ด้อยโอกาส
- ป้ายแสดงผลงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ป้ายรายชื่อผู้ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- ป้ายรายชื่อผู้ได้รับเงินเบี้ยยังชีพคนพิการ
- สถานที่ประชุม
- สมุดบันทึกรายงานการประชุม

2.11.6 ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือและพัฒนาครอบครัวราษฎรที่ยากจนและพร้อมที่จะพัฒนาโดยให้การช่วยเหลือครอบครัวอย่างน้อยหมู่บ้านละ 1 ครอบครัวต่อปี ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามควรแก่อัตภาพ และพึ่งตนเองได้ในที่สุด โดยให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือตามระเบียบของกรมประชาสงเคราะห์ และประสานหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม และหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในส่วนภูมิภาคให้การช่วยเหลือตามสภาพปัญหา

อนึ่ง ขอให้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด หาสาเหตุของกรรมกร ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ไม่มีผลการปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจบทบาทภารกิจ หรือไม่ต้องการปฏิบัติงาน หากปรากฏว่าไม่ปฏิบัติงานเพราะสาเหตุขาดความรู้ ให้ดำเนินการอบรมให้ความรู้ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติงานเพราะมีภารกิจอื่นๆ มาก หรือไม่ต้องการปฏิบัติงาน ขอให้ปรับเปลี่ยนตัวกรรมกรศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเสียใหม่ ก่อนที่จะดำเนินการฝึกอบรมทบทวนการปฏิบัติงานใด ๆ

2.11.7 การประเมินเพื่อจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ได้กำหนดให้มีแบบประเมินเพื่อจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นระดับ 3 ระดับ คือ ระดับดี ปานกลาง และควรปรับปรุง ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านกำหนด เพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนของแต่ละศูนย์ ในการดำเนินการพัฒนา ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีเกณฑ์ประเมิน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านระบบข้อมูล ด้านระบบการเงิน ด้านการช่วยเหลือประชาชน ด้านอาคารสถานที่

2.11.8 การกำหนดให้มีหลักสูตรการอบรมกรรมกรศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับควรปรับปรุง ให้สอดคล้องกับการจัดระดับศูนย์

2.11.9 การส่งเสริมให้ให้มีการจัดประกวดศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านดีเด่น โดยมีเกณฑ์การตัดสินแยกเป็นประเด็นต่างๆ คือ การบริหารงาน การจัดกิจกรรมและการบริการ การจัดเก็บข้อมูล

บทที่ 3

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อค้นหาปัญหาอุปสรรค ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุงจังหวัดหนองบัวลำภู โดยทำการศึกษา ดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลจากระเบียนรายงานการประเมินเพื่อจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย

3.1.1 การจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดหนองบัวลำภู

ปีงบประมาณ 2541

ตารางที่ 1 ผลการจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดหนองบัวลำภูปีงบประมาณ 2541

ลำดับ	อำเภอ	ศูนย์ฯ ทั้งหมด (จำนวน)	ระดับของศูนย์ฯ		
			ดี (จำนวน)	ปานกลาง (จำนวน)	ควรปรับปรุง (จำนวน)
1.	เมืองหนองบัวลำภู	156	66	70	20
2.	นากลาง	108	40	59	9
3.	นาวัง	48	17	22	9
4.	สุวรรณคูหา	78	11	51	16
5.	โนนสัง	103	46	54	3
6.	ศรีบุญเรือง	142	21	92	29
	รวม	635	201	348	86
	คิดเป็นร้อยละ	100	31.7	54.8	13.5

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2541 ส่วนใหญ่เป็นศูนย์ระดับปานกลาง ซึ่งมีจำนวน 348 ศูนย์ หรือร้อยละ 54.8 รองลงมาเป็นศูนย์ระดับดี มีจำนวน 201 ศูนย์ หรือร้อยละ 31.7 และศูนย์ ระดับควรปรับปรุง มีจำนวน 86 ศูนย์ หรือร้อยละ 13.5

3.1.2 วิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง จากทุกอำเภอๆ ละ 2 ศูนย์ รวม 12 ศูนย์ ตามรายการประเมินทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านระบบข้อมูล ด้านระบบการเงิน ด้านการช่วยเหลือประชาชน และด้านอาคารสถานที่

ตารางที่ 2 ผลคะแนนการประเมินศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง ทั้ง 5 ด้าน

ชื่อ / ที่ตั้งศูนย์ฯ	รายการประเมิน					คะแนนที่ได้	
	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	ด้านระบบข้อมูล	ด้านระบบการเงิน	ด้านการช่วยเหลือประชาชน	ด้านอาคารสถานที่	รวม	คิดเป็นร้อยละ
1. ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรฯ บ้านวังหมื่นใต้ ม.7 ต.หนองบัว อ.เมือง	4	4	6	6	5	25	33.33
2. ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรฯ บ้านห้วยหามต่าง ม.8 ต.ป่าไม้งาม อ.เมือง	7	7	8	7	6	35	46.66
3. ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรฯ บ้านโนนชัยตรี ม.12 ต.โนนเมือง อ.นากลาง	6	7	7	8	7	35	46.66
4. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านนาอ่าง ม.13 ต.โนนเมือง อ.นากลาง	6	6	6	7	6	31	41.33
5. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านนาเกลือ ม.7 ต.หนองแก อ.นาหวัง	6	5	7	7	6	31	41.33
6. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านนาสมนึก ม.6 ต.นาเหล่า อ.นาหวัง	3	3	3	3	3	15	20
7. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านน้ำโมง ม.3 ต.บุญทัน อ.สุวรรณคูหา	7	7	8	8	6	36	48
8. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านผาซอน ม.7 ต.ดงมะไฟ อ.สุวรรณคูหา	3	3	3	3	3	15	20
9. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านค้อ ม.1 ต.บ้านค้อ อ.โนนสัง	7	7	8	8	6	36	48

ตารางที่ 2 ผลคะแนนการประเมินศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง ทั้ง 5 ด้าน (ต่อ)

ชื่อ / ที่ตั้งศูนย์ฯ	รายการประเมิน					คะแนนที่ได้	
	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	ด้านระบบข้อมูล	ด้านระบบการเงิน	ด้านการช่วยเหลือประชาชน	ด้านอาคารสถานที่	รวม	คิดเป็นร้อยละ
10. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านกุดฉิม ม. 4 ต.บ้านค้อ อ.โนนสัง	6	6	7	7	6	32	42.66
11. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านศรีอุดม ม.11 ต.ยางหล่อ อ.ศรีบุญเรือง	7	9	9	6	5	36	48
12. ศูนย์สงเคราะห์ฯ บ้านโนนสะอาด ม.2 ต.หนองกุงแก้ว อ.ศรีบุญเรือง	6	7	8	9	6	36	48
รวม	68	71	80	79	65	363	463.97
คิดเป็นร้อยละ	37.8	39.4	44.4	43.9	36.1	40.3	40.3

พิจารณาจากตารางที่ 2 จะเห็นว่า ด้านระบบการเงินและด้านการช่วยเหลือประชาชนค่อนข้างได้รับความสนใจพอสมควร ส่วนด้านระบบข้อมูล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านอาคารสถานที่ คณะกรรมการจะสนใจน้อยมาก เมื่อรวมผลการประเมินทั้ง 5 ด้าน ได้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ 40.3 เท่านั้น

3.2 การศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามรายการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามรายการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน

ลำดับที่	ประเด็นสัมภาษณ์	ข้อคำตอบความคิดเห็นคณะกรรมการศูนย์ฯ
1.	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและเข้าใจว่าการดำเนินงานศูนย์ฯ

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
ตามรายการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นสัมภาษณ์	ข้อคำตอบความคิดเห็นคณะกรรมการศูนย์ฯ
2	ความคิดเห็นด้านระบบข้อมูล	เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการเท่านั้น ในส่วนของคณะกรรมการเองยังมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานไม่เพียงพอ จึงขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและการบริการต่างๆ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ซึ่งกำกับดูแล ยังมีขาดบุคลากรในการ ติดตามและประเมินผลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯบางคนมีภารกิจมากมายจากหลายตำแหน่งในหมู่บ้าน เช่น งานในหน้าที่ อบต. งานผู้นำชุมชน งานอาสาสมัครสาธารณสุข และอื่นๆทำให้การสำรวจข้อมูลค่อนข้างล่าช้า ไม่เป็นปัจจุบัน และบางศูนย์ฯไม่มีทะเบียนข้อมูลด้านต่างๆ คณะกรรมการไม่ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูล และมีความเชื่อว่าสำรวจไปแล้วยังไม่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่ควร
3.	ความคิดเห็นด้านระบบการเงิน	คณะกรรมการศูนย์ฯ ให้ความสนใจด้านการเงินพอสมควร โดยมีสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย แต่การตรวจสอบบางศูนย์ฯไม่ได้ดำเนินการทุกเดือน เนื่องจากเก็บดอกเบี้ยจากผู้กู้ไม่ได้ หรือได้ไม่ครบ บางศูนย์ฯ ผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการ ประมาณคนละ 1,000 - 2,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการมีประมาณ 5 - 7 คน โดยคณะกรรมการให้เหตุผลว่า ชาวบ้านบางรายกู้ยืมแล้วไม่มีเงินส่งคืน ทั้งดอกเบี้ยและต้นทุน เรียกเก็บคืนไม่ได้เมื่อมีความจำเป็นในการระดมทุน หรือจัดหาเงินเพิ่มเติมเข้ากองทุนยังไม่มีศูนย์ฯใดจัดทำ
4.	ความคิดเห็นด้านการช่วยเหลือประชาชน	ส่วนใหญ่เป็นการประสานงานกับหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด และองค์กรเอกชนในด้านต่างๆ เช่น การขอรับบริจาคเงิน หรือสิ่งของในงานเทศกาล

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามรายการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นสัมภาษณ์	ข้อคำตอบ ความคิดเห็นคณะกรรมการศูนย์ฯ
5.	ความคิดเห็นด้านอาคารสถานที่	หรืองานบุญตามประเพณี ในการดำเนินงานของศูนย์ฯที่พบ บ่อยๆ คือการรับ-จ่ายเบี้ยยังชีพคนชรา และผู้พิการ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่มีที่ทำการอย่างถาวร ส่วนใหญ่จะใช้ร่วมกับศูนย์ฯ อื่นๆ ในชุมชน หรือหมู่บ้าน ซึ่งมี ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ศูนย์ผู้นำชุมชน หรือ ที่ทำการผู้ใหญ่ บ้านกำนัน และที่ทำการ อบต. และศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้าน ดังนั้นด้านการจัดทำป้ายศูนย์ฯ ป้ายข้อมูลให้บริการ หรือป้ายรายชื่อคณะกรรมการ จึงไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าที่ควร บาง ศูนย์ฯ จะไม่มีเลย และการเสนอของบประมาณจากส่วนราชการ ในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

จากตารางที่ 3 พอสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์ฯ มีดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเท่าที่ควร และเข้าใจว่าการดำเนินงานศูนย์ฯ เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ เท่านั้น ส่วนคณะกรรมการศูนย์ฯ เอง ยังมีความรู้เรื่องการดำเนินงานศูนย์ฯ ไม่เพียงพอ การเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนยังไม่เป็นที่เชื่อถือได้ และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน จึงทำให้ขาดความสนใจจากประชาชน ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ

ด้านระบบข้อมูล พบว่า ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบันเท่าที่ควร เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ มี ภารกิจในชุมชนหลายด้าน และไม่เห็นความสำคัญของข้อมูล ซึ่งเชื่อว่าสำรวจไปแล้วไม่ได้รับการช่วยเหลือเท่าที่ควร

ด้านระบบการเงิน พบว่า ส่วนใหญ่คณะกรรมการศูนย์ฯ ให้ความสนใจพอควร แต่การ กู้ยืมจะเป็นคณะกรรมการแทบทั้งสิ้น โดยให้เหตุผลว่าเรียกเก็บคืนได้ง่ายและสะดวก ส่วนการจัดกิจกรรม มหาเงิน หรือขอรับบริจาคสิ่งของ เข้ากองทุนศูนย์ฯ ยังไม่มีการดำเนินการ

ด้านการช่วยเหลือประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นการประสานกับหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด และองค์กรเอกชน เช่น การขอรับเงิน หรือสิ่งของในงาน เทศบาลและงานบุญ

ด้านอาคารสถานที่ พบว่า สำนักงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านอยู่ร่วมกับศูนย์ เอนกประสงค์อื่นๆในหมู่บ้าน ไม่เป็นสัดส่วน การเสนอป้ายข้อมูลต่างๆจึงไม่ค่อยมี การเสนอขอรับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ ไม่ได้รับเท่าที่ควร

3.3 การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ ตามรายการ ประเมินทั้ง 5 ด้าน

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ
ตามรายการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน

ลำดับ	ประเด็นสัมภาษณ์	ข้อคำตอบความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่
1.	ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	ประชาชนส่วนใหญ่ ไม่มีความรู้เรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จึงไม่เห็นความสำคัญของศูนย์ฯ และไม่เคยเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการศูนย์ฯเองไม่ได้แจ้งให้ชาวบ้านทราบว่ามีการประชุมเกี่ยวกับศูนย์ฯ และให้ประชาชนเข้าร่วมรับฟังได้ กิจกรรมส่วนร่วมในชุมชน ชาวบ้านเข้าใจว่าเป็นกิจกรรมของกลุ่มผู้นำชุมชน ไม่ทราบว่า เป็นกิจกรรมของคณะกรรมการศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน รวมอยู่ด้วย
2.	ความคิดเห็นด้านระบบข้อมูล	มีคณะกรรมการหลายฝ่ายในชุมชน และหน่วยงานทางราชการ ทำการสำรวจข้อมูลเป็นระยะ แต่ชาวบ้านไม่ทราบว่า เป็นข้อมูลด้านใดบ้าง และไม่เห็นมีการดำเนินการใดๆในหมู่บ้าน บางคนไม่สนใจที่จะให้ข้อมูลตามความเป็นจริง
3.	ความคิดเห็นด้านระบบการเงิน	ชาวบ้านส่วนใหญ่ ไม่ทราบว่าศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีเงินทุนให้กู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ไม่แจ้งให้ทราบ บางศูนย์ยังคงเก็บไว้ที่ธนาคาร

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ
ตามรายการประเมิน ทั้ง 5 ด้าน (ต่อ)

ลำดับ	ประเด็นสัมภาษณ์	ข้อคำตอบความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่
4	ความคิดเห็นด้านการช่วยเหลือประชาชน	ไม่มีการให้กู้ยืม โดยเสนอว่าเรียกเก็บต้นทุนคืนไม่ได้ จึงคงค้างไว้ที่ธนาคาร เพื่อรับดอกเบี้ยประจำปี ชาวบ้านทราบว่า มีผู้สูงอายุ และผู้พิการ ได้รับเบี้ยยังชีพจากสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด แต่ไม่ทราบว่ามีการพิจารณาจากคณะกรรมการศูนย์ฯ
5.	ความคิดเห็นด้านอาคารสถานที่	ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า มีทำการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เนื่องจาก ไม่มีที่ทำการชัดเจนยังต้องใช้ศูนย์ฯ เอนกประสงค์ร่วมกับหน่วยอื่นๆ บางศูนย์ไม่มีป้ายข้อมูลคณะกรรมการ หรือป้ายข้อมูลการให้บริการใดๆ

จากตารางที่ 4 พอสรุปได้ว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ซึ่งจะเห็นได้จากบางรายไม่ทราบว่าในหมู่บ้าน มีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และไม่ทราบว่า มีเงินกองทุนในหมู่บ้านให้เพื่อกู้ยืมประกอบอาชีพ และไม่เคยได้ร่วมเข้ารับฟังการประชุมของคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้านระบบข้อมูล ได้มีหลายหน่วยงานดำเนินการสำรวจเป็นระยะ แต่ไม่ทราบใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง เนื่องจากยังไม่เห็นมีดำเนินการช่วยเหลือประชาชนเท่าที่ควร ด้านอาคารสถานที่ ต้องใช้ร่วมกับศูนย์ฯ เอนกประสงค์อื่นๆ ในหมู่บ้าน บางศูนย์ไม่มีป้ายศูนย์ฯ ไม่มีป้ายข้อมูลการให้บริการต่างๆ หรือสัญลักษณ์ใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่ามีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุงของทุกอำเภอ ละ 2 ศูนย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง และหาแนวทางพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง ให้เป็นศูนย์ระดับปานกลาง ระดับดี และมีความเข้มแข็ง ประชากรการศึกษาใช้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง จังหวัดหนองบัวลำภู จากระเบียนรายงานการประเมินเพื่อจัดระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด โดยกำหนดขอบเขต ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์ฯ ระดับควรปรับปรุง ศึกษาความคิดเห็นคณะกรรมการ ต่อการดำเนินงานศูนย์ฯ ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ตามการประเมิน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านระบบข้อมูล ด้านระบบการเงิน ด้านการช่วยเหลือประชาชน ด้านอาคารสถานที่ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบธรรมดา (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลหรือรายกลุ่ม (Individual or group interview) วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ศูนย์ฯ โดยใช้สถิติร้อยละค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของคณะกรรมการศูนย์ฯ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ โดยวิธีอุปมาน ตามหลักตรรกวิทยา

การศึกษาพบว่า

4.1.1 ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจังหวัดหนองบัวลำภู ปีงบประมาณ 2541 มีทั้งสิ้น 635 ศูนย์ ศูนย์ระดับดี 201 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 31.7 ศูนย์ระดับปานกลาง 348 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 54.8 และศูนย์ระดับควรปรับปรุง 86 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 13.5

4.1.2 การวิเคราะห์สถานการณ์ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง ทั้ง 12 ศูนย์ ตามรายการประเมิน 5 ด้าน พบว่า ด้านระบบการเงินและด้านการช่วยเหลือประชาชน คณะกรรมการให้ความสนใจพอสมควร ส่วนด้านระบบข้อมูล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านอาคารสถานที่ คณะกรรมการจะให้ความสนใจน้อยมาก

4.1.3 การศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง พบว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานศูนย์

สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไม่เพียงพอ จึงไม่มั่นใจในการเผยแพร่ความรู้ และการปฏิบัติงาน ประชาชนไม่ให้ความสนใจ และขาดการมีส่วนร่วม เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของศูนย์ฯ และเข้าใจว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะมีผู้สนใจบ้างเฉพาะครอบครัวที่ได้รับบริการจากศูนย์ฯ เท่านั้น ด้านระบบข้อมูล พบว่า ค่อนข้างมีความล่าช้าไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากคณะกรรมการศูนย์ฯ มีจำนวนน้อย ศูนย์ฯ ละ 5-7 คน และแต่ละคนมีภาระหน้าที่กับหลายหน่วยงานในชุมชน ด้านระบบการเงิน คณะกรรมการให้ความสนใจพอสมควร โดยมีสมุดบัญชีควบคุม รายรับ-รายจ่าย และมีการติดตามสม่ำเสมอ เนื่องจากผู้กู้ยืมส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการเอง ประมาณคนละ 1,000-2,000 บาท ด้านการช่วยเหลือประชาชน ส่วนใหญ่เป็นการประสานกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นการติดตามผลการขอรับบริการต่างๆอย่างต่อเนื่อง เช่น การรับ-จ่าย เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และผู้พิการ ด้านอาคารสถานที่ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้อาคารเอนกประสงค์ร่วมกับศูนย์อื่นๆ ในชุมชน ดังนั้นป้ายเสนอข้อมูลต่างๆของศูนย์ฯ จึงมีไม่ครบตามการให้บริการ บางแห่งมีเฉพาะป้ายคณะกรรมการศูนย์ฯ เท่านั้น หรือหากใช้บ้านของคณะกรรมการเป็นที่ทำการจะไม่มีป้ายหรือสัญลักษณ์ใด ๆ บ่งบอกว่าเป็นศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

4.1.4 การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ต่อการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุง พบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่ตามมาคือไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์ฯ และยังพบว่า คณะกรรมการไม่มีการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ความรู้แก่ชาวบ้าน ในระยะนี้มีบัณฑิตอาสาออกสำรวจข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ในหมู่บ้านจึงได้มีการแนะนำและให้ความรู้แก่ชาวบ้านมากขึ้น ด้านระบบข้อมูล และด้านระบบการเงิน พบว่า คณะกรรมการ ไม่ค่อยชี้แจงข้อมูลให้ประชาชนทราบ โดยเฉพาะเรื่องการเงินให้ชาวบ้านยากจนกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ เนื่องจากคณะกรรมการกู้ยืมไปหมดแล้ว ด้านอาคารสถานที่ พบว่า ไม่มีสถานที่หรือสำนักงานประจำ จึงทำให้ไม่มีป้ายข้อมูลการให้บริการด้านต่าง ๆ

4.2 ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับควรปรับปรุงจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้ศึกษามุ่งหวังว่า ข้อเสนอแนะที่จะกล่าวนี้จะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2.1 การอบรมให้ความรู้ในงานที่ต้องทำของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ความสำเร็จของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่อยู่ที่องค์ประกอบของคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งนับว่าเป็นทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งในการดำเนินงาน ดังนั้นการอบรมจึงมีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม ชัดเจน ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยมีขอบเขตวิชาครอบคลุม ทั้งบทบาทหน้าที่

เลขเรียกหนังสือ	ว.05.6	19340
เลขทะเบียน	531	254L
วันที่	22	ธ.ค. 1993

ของคณะกรรมการศูนย์ฯ และมีการฝึกภาคปฏิบัติการบริการช่วยเหลือประชาชน เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ในการดำเนินงานและสามารถปฏิบัติได้จริง ตามหลักสูตรดังนี้

หลักสูตรการอบรมให้ความรู้คณะกรรมการศูนย์ฯสงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับควรปรับปรุง

ลำดับ	ชื่อวิชา	ขอบเขตวิชา	วัตถุประสงค์	วิธีการอบรม
1.	บริการในการช่วยเหลือประชาชน	- การสงเคราะห์ครอบครัว - การงเคราะห์เด็ก - การพัฒนาเด็กและเยาวชน - การ ฝึกอาชีพ - การสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และเบียดังชีพ - การสงเคราะห์คนพิการ และเบียดังชีพ - การสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ และเบียดังชีพ - การสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัย	- เพื่อให้สามารถประสานงาน และขอสนับสนุนการช่วยเหลือต่าง ๆ จากสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดและหน่วยงานอื่น ได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ตลอดจนช่วยติดตามดูแลการจ่ายเงินเบียดังชีพประเภทต่าง ๆ - เพื่อให้สามารถช่วยเหลือประชาชนในปัญหาเฉพาะหน้าได้ในระดับหนึ่ง	บรรยาย
2.	บทบาทหน้าที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	- ความหมายของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน - บทบาทหน้าที่ของประธานศูนย์ฯ กรรมการศูนย์ฯ เภรัณูฉึก เลขานุการ - มาตรการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน - การบริหารเงินกองทุนศูนย์ฯ	- เพื่อให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประธานศูนย์ฯ กรรมการศูนย์ฯ เภรัณูฉึก และเลขานุการ - เพื่อให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจในมาตรการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	บรรยาย
3.	ฝึกภาคปฏิบัติ	- ฝึกบันทึกแบบสอประวัติน้องดันผู้ขอรับการช่วยเหลือ - ฝึกคัดกรอกทะเบียนการสงเคราะห์ผู้ประสบความเดือด	- เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบฝึกหัดการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎร	ฝึกปฏิบัติ

ลำดับ	ชื่อวิชา	ขอบเขตวิชา	วัตถุประสงค์	วิธีการอบรม
		ร้อน - ฝึกบันทึกรายงานการประชุม - ฝึกหัดทำระเบียบศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน - ฝึกหัดกรอกแบบสำรวจผู้พึงได้ รับการช่วยเหลือ - ฝึกบันทึกแบบรายงานผลการ ดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ศสพ.2)	ประจำหมู่บ้านและสามารถ ปฏิบัติได้จริง	

ดำเนินการจัดฝึกอบรมจัดฝึกอบรมคณะกรรมการศูนย์ฯ โดยใช้งบประมาณปกติ ปีละ 1 ครั้ง และจัดทำแผนปฏิบัติติดตามประเมินผล 4 เดือนต่อครั้ง

4.2.2 การพัฒนาระบบข้อมูล

การสำรวจข้อมูลและปัญหาเบื้องต้นนั้น ศสพ. จะต้องสามารถทำได้ รวมทั้งการช่วยเหลือในเบื้องต้น หากไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ต้องสามารถที่จะส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่นได้ ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยดำเนินการดังนี้

4.2.2.1 สำรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้

4.2.2.2 สำรวจข้อมูลสวัสดิการสังคมครัวเรือน เพื่อทราบปัญหาและวางแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหของหมู่บ้าน

4.2.2.3 สำรวจข้อมูลด้านแรงงานเกี่ยวกับจำนวนสถานประกอบการ ประเภทกิจการ กำลังแรงงาน และการเคลื่อนย้ายแรงงาน

4.2.2.4 จัดทำทะเบียนรับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อส่งต่อและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งการดำเนินการควรมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เสนอภารกิจ เป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำ และกำกับดูแลอย่างสม่ำเสมอ

4.2.3 การบริหารเงิน

เงินกองทุนอาจได้จากการบริจาค การจัดกิจกรรม การรณรงค์หาทุน หรือได้รับอุดหนุนจากทางราชการ ควรดำเนินการดังนี้

4.2.3.1 เปิดบัญชีเงินฝากกองทุนศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้านไว้กับธนาคารของรัฐ และมีคณะกรรมการควบคุมเบิกจ่ายเป็นไปตามระเบียบ

4.2.3.2 จัดทำสมุดบัญชีแสดงการเบิก – จ่ายเงินกองทุนฯ ทุกครั้ง และสามารถตรวจสอบได้

4.2.3.3 การเพิ่มพูนเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ศูนย์สามารถกำหนดบทบาทภารกิจในการช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

- การตั้งตู้รับบริจาคจากผู้มีจิตกุศล
- จัดงานสังสรรค์ในหมู่บ้าน โดยมีกิจกรรมบันเทิงต่างๆ เช่น รำวงการกุศล มวยการกุศล ฯลฯ เพื่อหารายได้เข้ากองทุน

- จัดตั้งร้านค้าสวัสดิการจำหน่ายสินค้าราคาถูก ดำเนินการโดยคณะกรรมการศูนย์ฯ มีปันผลสิ้นปี

4.2.3.4 คณะกรรมการศูนย์ฯ ต้องมีความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และเสียสละ

4.2.3.5 เจ้าหน้าที่ที่มีการติดตาม ดูแลกำกับ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสม่ำเสมอ

4.2.4 การประสานงาน

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการ และองค์กรเอกชน ในการแก้ไขปัญหาและจัดบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน เช่น หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อดำเนินการจัดฝึกอบรม จัดหางานหรือแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์ และด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมอื่น ๆ ประสานกับกระทรวงสาธารณสุขเพื่อดำเนินการด้านสุขภาพผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้ประกันตนประกันสังคม ประสานกับหน่วยงานเกษตรและสหกรณ์ ประสานกับหน่วยงานทางการศึกษา ประสานกับหน่วยงานในกระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะกับ อบต. ทางด้านเอกชน เช่น สถานประกอบการต่างๆ เพื่อหาตำแหน่งงานว่าง และสมาคมหรือองค์กรต่างๆ

4.2.5 การประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ผ่านมา ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงาน ราษฎรในหมู่บ้านจึงขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดการมีส่วนร่วม จากสาเหตุดังกล่าว จึงเห็นว่าการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ

การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยเริ่มจาก

1. การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม และหลักการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามแนวทางดังต่อไปนี้

- (1) ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านทุกฝ่าย เพื่อรับทราบนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ บทบาทและภารกิจของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
 - (2) ประชุมชี้แจงราษฎรให้เห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้ง และร่วมดำเนินการ
 - (3) คัดเลือกสถานที่ทำการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
 - (4) คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน
 - (5) คัดเลือกสถานที่ทำการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว ให้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และออกประกาศจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐาน
 - (6) คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดมความร่วมมือของประชาชน และผู้แทนประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อให้การช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในกรณีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- ให้ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นผู้ออกประกาศจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เป็นผู้ออกประกาศจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

2. การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลกิจกรรม

การทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นจุดเด่น และเป็นที่น่าสนใจของประชาชนที่พบเห็นควรจัดให้มีป้ายต่าง ๆ ดังนี้

- ป้ายสำนักงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต้องชัดเจน ถาวร
- ป้ายชื่อและรูปถ่ายคณะกรรมการศูนย์ฯ
- ป้ายรายชื่อผู้บริจาคเงินและสิ่งของต่าง ๆ ให้แก่ศูนย์ฯ
- ป้ายข้อมูลผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ แสดงไว้ที่ทำการอย่างชัดเจน
- ประชาสัมพันธ์กิจกรรมพิเศษต่างๆ

4.3 ข้อสรุป

การศึกษา การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรการอบรมในการทำงานของคณะกรรมการ โดยมีขอบเขตวิชาครอบคลุม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติได้จริง
2. ระบบการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้เป็นปัจจุบัน และใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหามุมชนได้จริง
3. การบริหารการเงิน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม แก่ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนจริง และเพิ่มพูนเงินกองทุนศูนย์ฯ
4. การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานให้การช่วยเหลือเกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
5. การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

- ทรงธรรม์ สวนิยะ. การถ่ายโอนงานของกรมประชาสงเคราะห์ให้องค์การบริหารส่วน
ตำบล . สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม , 2540 .
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.
คู่มือศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน, (กุมภาพันธ์ 2542).
- สำนักวิชาการแรงงานและสวัสดิการสังคม, ส่วนนโยบายและแผน. รายงานการประชุม
คณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้าน ครั้งที่ 1/2541, ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2541.
(เอกสารอัดสำเนา)
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, สุวีริยาสาส์น 2538.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คู่มือการพิมพ์วิทยานิพนธ์, พ.ศ. 2538.